

מראי מקומות - סוכה

י.ת.

א. הכא בסוכה דלא הואי אלא שמנה מצומצמות עסקינן הק' רש"י, דמשמע דגם אם לא הי' ד' טפחים הסוכה כשרה, ולמה, הרי אין כאן שיעור הכשר סוכה באמצע (וכ' הריטב"א מהגמ' היתה יכולה לתרץ דדברי ר"מ אסיפא קאי, ברחב ד' טפחים, אבל לא משמע כן). ותי' דלא פסיל ר"מ נסר פחות מד' אא"כ איכא תרתי בהדדי, ומצטרפין לד' טפחים, אבל בעצמו אינו פסול. וע' בשפת אמת דביאר דס"ל לרש"י דהוי כסכך כשר ממש, וישנים תחתיו, שאינו פסול אא"כ הוא ביחד עם סכך פסול אחר [ומשמע דס"ל כן בכל סכך פסול, ולא רק בנסר]. וכ' דהר"ן הביא מח' הראשונים אם ישנים תחתיו בכה"ג או לא. והק' השפ"א דלדעת בעה"מ דס"ל דישנים תחתיו, למה באמת אין מצטרפין שיעור זה להכשר סוכה, הרי דינו כמו סכך כשר. וביאר דמה דסכך פסול פחות מד' טפחים מותר לישן תחתיו, היינו משום דכיון שיש שם סוכה כשרה, בטל סכך פסול זה (שאינו ד' טפחים) אצלה, אבל אם אין שם סוכה כשרה בלאו סכך זה, אינו מצטרף לסוכה להכשירו.

ב. אויר ג' בסוכה גדולה ומיעטו וכו' הוי מיעוט כ' הר"ן דמאי דנח' בציור דמיעטו, היינו לחדש ולומר דלמ"ד אין לבד באמצע, לא אמרי' דהיכא דמיעטו מן הצד דאז אמרי' לבד, דבתחלה אמרי' דופן עקומה, וא"כ חשיב סכך זה לדופן, ואח"כ אמרי' לבד, דשוב הוי לבד לדופן, ובזה כ"ע מודו דמהני לבד, והיינו משום "דלא אמרי' דופן עקומה ולבוד כי הדדי". והבינו האחרונים בכוונתו דהיינו דבא לומר דלא אמרי' תרי הלמ"מ. וביאר בשו"ת רעק"א (סי' י"ב) דמאי דלא אמרי' תרי הלכתא, זהו רק היכא דאין שייך לומר א' מהם עד שיאמר האחר, אבל תרי הלכתא דלא צריכים להדדי שפיר אמרי'. ורק כמו הכא, דלמ"ד אין לבד באמצע אין שייך לומר לבד עד שנאמר דופן עקומה, בזה לא אמרי' תרי הלכתא. וכ' רע"א שיש נפק"מ לדידן, היכא שיש פחות מד' אמות של סכך פסול אצל הדופן, ואח"כ ב' טפחים של אויר, דאפי' לדידן שיש לבד באמצע, מ"מ הא לא אמרי' דופן עקומה אלא אצל הסכך כשר, וא"כ אין שייך לומר הדופ"ע כאן עד לאחר דאמרי' הלבד, דרק אחר הלבד הוי הסכך פסול "אצל" הסכך כשר, ורק אז שייך לומר דופ"ע, ובזה ס"ל להר"ן דלא אמרי' תרי הלכתא.

ג. ומיעטו, בין בקנים בין בשפודין, הוי מיעוט הק' השפת אמת, למה אי"ז חשיב תעשה ולא מן העשוי, כיון דכל ההכשר נעשה ע"י הסכך פסול שמניח אח"כ, ועכ"פ הוי כמו מעמיד הסוכה ע"י סכך פסול, דר"י פוסל (לקמן כא), ואביי עצמו ס"ל כוותי' התם, וכמש"כ הר"ן שם. ותי' דכיון דיש

ד. ח"א יש לבד באמצע, וח"א אין לבד באמצע כ' הר"ן (ט. בדפי הרי"ף) דמה דכ"ע מודו דמן הצד אמרי' לבד (אפי' למעלה), הוא משום דבדפנות פשיטא דאמרי' לבד, וכמש"כ תוס' [וצ"ב, שהרי לכאו' הא דאמרי' לבד במחיצות, לכאו' הביאור הוא, דאמרי' דאין הפסק במחיצה, או דהמחיצה נחשבת סתומה, אבל לכאו' חידוש הוא לומר דכל מה דאצל הדופן אמרי' לבד להדופן, אפי' אם אי"ז מחבר החלקים של המחיצה להדדי, ואינו סותם המחיצה בכלל]. ועכ"פ, אין שייך לומר דהמח' היא אי אמרי' דהסכך נחשב כמחיצה או לא, דאם מחיצה הוא, אז אמרי' לבד, ואם לאו, לא, דא"כ אין שייך להביא ראי' מקורה (עכ"פ למ"ד ערוב משום הכירא, ומבואר בתוס' דהראי' אתי' לכ"ע), ומהא דארובה בהל' טומאה, אע"כ דלא אמרי' דהוי כמחיצה לענין לבד [ובאמת צע"ק להאחרונים דס"ל דסכך הוי כמחיצה, א"כ מהו הספק לענין לבד]. ובערוך לנו פי' המח' באו"א, דמ"ד אין לבד באמצע ס"ל דלבוד היינו דמקרב הרחוקות, וא"כ, בשלמא בדופן, יכולים לקרב הדופן אצל הסכך, אבל באמצע, אם מקרבים הסכך אצל סכך אחה א"כ נמצא דהסכך מן הצד נמשך מאצל הדופן, וא"כ סו"ס שם יש אויר, ולא עשה כלום. אבל מ"ד דיש לבד באמצע ס"ל דלבוד היינו דממלא את הסתום, וממילא אין לחלק בין מן הצד ובין באמצע. [וע"ש עוד שכ' לחדש דמ"ד אין לבד באמצע ס"ל דהיכא דאין הפסק על כולו, אז אין שייך לבד, דאין שייך לקרב הצדדים, שהרי מילוי מפסיק, ע"ש אין שביאר המשך הגמ' עפ"ז].

וע"ע בעמק ברכה (סוכה סי' י"ח), דכ' להוכיח מכאן שיש ב' דינים בלבד, דודאי לענין הא דע"י לבד נחשב כנתחבר ונתקרב, אין שום חילוק בין באמצע ובין מן הצד, ומה דפליגי הוא דוקא לענין הדין לבד דנאמר לענין מחיצות, דפחות מג' נחשב כסתום, האם זה נאמר דוקא לענין דופן ולא לענין גג, או דנאמר גם לענין גג.

מראי מקומות - סוכה

י.ח. (המשך)

ו. אין לבוד באמצע

העירו תוס', דא"כ כל סוכה שיש בה שום נקב תהי' פסולה. ולכן פי' דלא אמרי' אין לבוד באמצע אא"כ הולך האויר על פני כל הסוכה. והק' הערוך לנה, א"כ מהי הראי' מהא דארוכה לענין טומאה, הא אף למ"ד אין לבוד באמצע אמרי' לבוד בכה"ג. וע' בקהלות יעקב (י"ג, ענף ב', ד"ה ונראה) שכ' ליישב ע"פ דברי הגר"ח הנ"ל, דהאויר בסוכה פוסל מדין הפסק, וא"כ אם אין הסוכה מופסקת כל משך הסוכה, א"כ אין כאן הפסק כלל. אבל דין לבוד הנאמר בארוכה אין שייך לדין הפסק, וא"כ שפיר מביאין ראי' מהתם לדין שיעור לבוד.

ז. ארובה שבבית ובה פותח טפח וכו'

וק', מהי הראייה משם, הא כבר כ' תוס' לעיל (ז). דלא אמרי' לבוד להחמיר, וא"כ ודאי שם לא אמרי' לבוד. וע' ערוך לנר שכ' ליישב ע"פ מש"כ המג"א (תרל"ב, ה) דמאי דלא אמרי' לבוד להחמיר הוא רק לגבי הדין לבוד הסותם וממלא את מקום האויר, אבל כלפי מאי דאמרי' דלבוד מקרב הדברים להדדי, שפיר אמרי' לבוד אפי' להחמיר [וק"ק, דהמג"א עצמו (תק"ב, ט) הק' קו' זו, ולא תי' כן, וע' מחצית השקל שם שג"כ כמו הערל"נ, דלפי המג"א בסי' תרל"ב א"ש]. וע' קרבן נתנאל (ת) שהק' על חילוק זה בשי' הרא"ש, שהרי הרא"ש כ' להסתפק (וכן הוא בתוס', וא"כ ק' ג"כ על האומרים חלוק זה בשי' תוס') היכא דיש ב' טפחים סכך פסול, ואויר פחות מג', ועוד ב' טפחים של סכך פסול, דמסתפק אם פוסל. ואי נימא כחילוקו של המג"א, א"כ מהו הספק, הא ודאי אמרי' לבוד בכה"ג אפי' להחמיר כיון דלא בעי אלא לסמוך הב' חלקים להדדי. וכ' ליישב קו' האחרונים, דמאי דאמרי' אין לבוד להחמיר הוא רק בלבוד באמצע, ומשום דקיי"ל כרבינא רק לקולא, אבל בלבוד מן הצד אמרי' לבוד להחמיר, ובאמת בין למ"ד אמרי' לבוד באמצע בין למ"ד אין לבוד באמצע, אין חילוק בשום לבוד, דבכולם אמרי' בין לקולא בין לחומרא, רק לדין מחלקין. וא"כ, המ"ד דס"ל דאין לבוד באמצע דרוצה להוכיח שיטתו, שפיר יש להוכיח מהא דטומאה, דאם הי' דין לבוד באמצע, ודאי הי' כן אפי' לחומרא.

הפסק (או דנחשב כסתום), דהא למ"ד אין לבוד באמצע, הסוכה פסולה, אפי' בלא שיעור ג'. וכ', ואם תרצה לומר דלעולם הוי שיעור ג', ומ"ד דאין לבוד באמצע ופסולה היינו רק בסוכה קטנה, אבל בסוכה גדולה אה"נ דבעי ג' לפסול אפי' לשיטתו, אין לומר כן, דהא גם בסוכה קטנה יש להכשיר פחות מג' אויר אפי' בלא לבוד, וכמו דסכך פסול אינו פוסל בסוכה אלא בג' טפחים, ואפי' בסוכה קטנה, הגם דשם אין שייך לבוד (וזה באמת תלוי במח' הראשונים, אם יכולים לומר לבוד בסכך פסול, אבל רעק"א ס"ל דאין שייך לומר לבוד בכה"ג), וא"כ י"ל דגם באויר בכה"ג יהי' צריך ג' לפסולו, ואפי' בסוכה קטנה. אע"כ צ"ל דהדין אויר הוא לפסול במשהו, אלא דלבוד מהני להכשירו.

וע' בחי' הגר"ח על הרמב"ם (סוכה ה', י"ט) דכ' לחקור בפסול אויר כנ"ל, והביא ראי' זו של רעק"א, אבל הק' ע"ז מהגמ' לקמן (ט) דבאה להוכיח דסכך פסול פחות מג' אינו פוסל בסוכה קטנה כמו דאויר פחות מג' אינו פוסל בסוכה קטנה, הגם דדין אויר הוא בדרך כלל יותר חמור מסכך פסול, דשיעור הפסול בו הוא קטן יותר. וק', מהי הראי', דהא דאויר אינו פוסל בפחות מג' הוא רק משום הדין לבוד, וזה אין שייך בסכך פסול, וא"כ אולי באמת אף פחות מג' פסול, ורק דנחשב האויר כאילו אינו ולכן אינו פוסל. וא"כ לכאוו' משמע דס"ל להגמ' דהדין דאויר אינו פוסל בפחות מג' הוא דין בדיני שיעורים. וביאר ר' חיים דבאמת יש ב' עניינים בהא דג' טפחים פוסלים באויר א', ודאי יש דין שיעור ג' טפחים, דפחות מג' טפחים לא פסלי, ומשום הדין שיעור, ואף אם הסוכה הוי' צלתה מרובה מחמתה, מ"מ אם יש מקום אחד של ג' טפחים אויר, אותו מקום חשוב בפנ"ע ואינו מצטרף עם יתר הסוכה להיות כשה' אבל הדין לבוד הלא נאמר לגבי ה' הדפנות, דהיינו דיש דין דסכך כשר צריך להיות לו ג' דפנות, וצריכים שיהיו הדפנות דפנות של אותו סכך. וא"כ, אם יש אויר מפסיק בהסכך, אפי' כל שהוא, אפי' אם אינו פוסל הסכך מדין אויר כנ"ל, אבל עדיין יש חסרון במה שהסכך שאחרי האויר מופסק מהדופן שלפני האויר. ולזה צריך דין לבוד לומר דאין חשוב הפסק אם הוא פחות מג', וזה תלוי במח' אם יש לבוד באמצע או לא.